LT

EUROPOS CENTRINIS BANKAS

EUROSISTEMA

EUROPOS CENTRINIO BANKO NUOMONĖ

2009 m. liepos 20 d.

dėl oficialaus lito kurso keitimo tvarkos

(CON/2009/61)

Įžanga ir teisinis pagrindas

2009 m. birželio 23 d. Europos centrinis bankas (ECB) gavo Lietuvos Respublikos Seimo Pirmininko prašymą pateikti nuomonę dėl Lito patikimumo įstatymo 3 straipsnio papildymo įstatymo projekto (toliau – įstatymo projektas).

ECB kompetencija teikti nuomonę yra grindžiama Europos bendrijos steigimo sutarties 105 straipsnio 4 dalimi ir 1998 m. birželio 29 d. Tarybos sprendimo 98/415/EB dėl nacionalinių institucijų konsultavimosi su Europos centriniu banku teisės akto projekto nuostatų klausimais[1] 2 straipsnio 1 dalies pirma ir trečia įtraukomis, kadangi įstatymo projektas yra susijęs su valiutos klausimais ir Lietuvos banku. Vadovaudamasi Europos centrinio banko darbo reglamento 17 straipsnio 5 dalies pirmu sakiniu, Valdančioji taryba priėmė šią nuomonę.

1. Įstatymo projekto tikslas

1.1 Įstatymo projektu iš esmės siekiama pakeisti Lito patikimumo įstatymą taip, kad į bazinės valiutos ir (arba) oficialaus lito kurso keitimo procedūrą būtų įtrauktas Seimas.

1.2 Vadovaujantis Lito patikimumo įstatymo 3 straipsnio 3 dalimi, Lietuvos bankui yra suteikta teisė, suderinus su Vyriausybe, keisti bazinę valiutą (šiuo metu – euro[2]) ir (arba) oficialų lito kursą. Ši teisė gali būti įgyvendinta tik esant nepaprastoms aplinkybėms, kai nustatyto lito kurso tolesnis išlaikymas žlugdytų nacionalinės ekonomikos stabilumą.

1.3 Įstatymo projekte numatyta, kad Seimui tenka atsakomybė priimti sprendimą dėl tokių nepaprastų aplinkybių buvimo. Seimas, kuris anksčiau šiame procese nevaidino jokio vaidmens, procedūroje, kurios reikia laikytis norint pakeisti bazinę valiutą ir (arba) oficialų kursą, prisiima svarbų vaidmenį.

---

1 OL L 189, 1998 7 3, p. 42.

2 Lietuvos bankas yra nustatęs, kad nuo 2002 m. vasario 2 d. bazinė valiuta yra euro, o oficialus lito kursas – 3,4528 lito už 1 eurą (Lietuvos banko valdybos 2002 m. vasario 1 d. nutarimas Nr. 15 „Dėl bazinės valiutos ir oficialaus lito kurso“ (Valstybės žinios, 2002, Nr. 12-453)). Šis sprendimas buvo priimtas suderinus su Vyriausybe (Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. vasario 1 d. nutarimas Nr. 157 „Dėl pritarimo Lietuvos banko pasiūlymui dėl bazinės valiutos ir oficialaus lito kurso ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimų pripažinimo netekusiais galios“ (Valstybės žinios, 2002, Nr. 12-417)).

2. Bendros pastabos

2.1 Vadovaujantis Sutarties 124 straipsnio 2 dalimi, kiekviena valstybė narė, kuriai taikoma išlyga, kaip apibrėžta Sutarties 122 straipsnio 1 dalyje, savo valiutos kurso politiką laiko bendru interesu.

2.2 2004 m. birželio 27 d., Lietuvos institucijų prašymu, euro zonos valstybių narių ministrai, ECB pirmininkas ir Danijos bei Lietuvos ministrai ir centrinių bankų valdytojai tarpusavio susitarimu, laikydamiesi bendros procedūros, dalyvaujant Europos Komisijai bei pasikonsultavę su Ekonomikos ir finansų komitetu, nusprendė įtraukti Lietuvos litą į Valiutų kurso mechanizmą II (VKM II). Buvo nustatytas Lietuvos lito centrinis kursas, 1 euro = 3,45280 lito, ir ± 15 % standartinė svyravimo riba.

2.3 Įstatymo projektu siekiama pakeisti i) bazinės valiutos ir (arba) ii) oficialaus lito kurso keitimo procedūrą. Dėl galimybės pakeisti pačią bazinę valiutą (eurą) ECB pažymi, kad nors valstybės narės, kurioms taikoma išlyga, dar nedalyvauja Ekonominėje ir pinigų sąjungoje, jos turi teisinę pareigą pradėti parengiamąjį darbą eurui įsivesti ir užtikrinti savo teisės aktų atitiktį Sutarčiai bei Europos centrinių bankų sistemos ir Europos centrinio banko statutui (toliau – ECBS statutas) su Eurosistema susijusių uždavinių atžvilgiu. Šiame kontekste ECB mano, kad nuostatos dėl galimo bazinės valiutos (euro) keitimo į bet kokią kitą bazinę valiutą nėra suderinamos su Lietuvos naryste VKM II, jos įsipareigojimais pagal Sutartį ir Lietuvos tikslu įsivesti eurą bei tapti euro zonos dalimi[3].

3. Valiutos kurso nustatymo ir keitimo tvarka

3.1 2006 m. kovo 16 d. Europos centrinio banko ir euro zonai nepriklausančių valstybių narių nacionalinių centrinių bankų sutarties, nustatančios valiutos kurso mechanizmo veikimo būdus Ekonominės ir pinigų sąjungos trečiajame etape[4] (toliau – VKM II sutartis), 1 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad šalys, vadovaudamosi bendra sprendimo procedūra, kuri tiksliai apibrėžta 1997 m. birželio 16 d. Europos vadovų tarybos rezoliucijos dėl valiutos kurso mechanizmo nustatymo Ekonominės ir pinigų sąjungos trečiajame etape[5] (toliau – Rezoliucija) 2.3 dalyje, rinkoje kartu skelbia euro ir dalyvaujančių ne euro zonos valiutų dvišalius centrinius kursus ir bet kokius jų pasikeitimus. Lietuvos bankas, kaip VKM II sutarties šalis, yra saistomas šių sąlygų.

3.2 Rezoliucijos 2.3 dalyje nustatyta, kad sprendimus dėl centrinių kursų ir standartinės svyravimo ribos tarpusavio susitarimu priima euro zonos valstybių narių ministrai, ECB ir ne euro zonos valstybių narių, dalyvaujančių mechanizme, ministrai ir centrinių bankų valdytojai, laikydamiesi bendros procedūros, kurioje dalyvauja Europos Komisija, bei pasikonsultavę su Ekonomikos ir

---

3 Žr., pavyzdžiui, 2000 m. lapkričio 7 d. Ecofin tarybos išvadas, kuriose nurodyta, kad „VKM II gali apimti įvairių valiutos kurso režimų ypatumus, jei jų įsipareigojimai ir tikslai yra patikimi ir atitinka VKM II įsipareigojimus ir tikslus. Vieninteliai režimai, šiame etape jau identifikuoti kaip akivaizdžiai nesuderinami su VKM II, yra (...) susiejimas su kitomis bazinėmis valiutomis nei euro“.

4 OL C 73, 2006 3 25, p. 21.

5 OL C 236, 1997 8 2, p. 5.

finansų komitetu. Joje taip pat nustatyta, kad visos tarpusavio susitarimo šalys, įskaitant ECB, turės teisę inicijuoti konfidencialią procedūrą, kuria siekiama persvarstyti centrinius kursus.

3.3 Lito patikimumo įstatymas buvo priimtas 1994 m. kovo 17 d.[6] Šio įstatymo 3 straipsnis, reglamentuojantis oficialaus lito kurso nustatymo ir keitimo tvarką, paskutinį kartą buvo keistas 1994 m. liepos 20 d.[7], gerokai prieš Lietuvos įstojimą į Europos Sąjungą. Jame nėra jokių tiesioginių nuorodų į Bendrijos teisės aktus ir (arba) priemones valiutos kurso mechanizmų srityje.

3.4 Nepaisydamas šio Lito patikimumo įstatymo trūkumo, ECB supranta, kad Lietuvos bankas persvarstytų centrinį kursą vadovaudamasis VKM II sutartyje ir Rezoliucijoje nustatytomis procedūromis, kuriose ypatinga svarba teikiama konfidencialumui.

4. Baigiamosios pastabos

ECB nuomone, įstatymo projekto nuostatos dėl oficialaus lito kurso keitimo procedūros pakeitimo, kuriose numatyta, kad šioje procedūroje dalyvauja Seimas, nėra suderinamos su Lietuvos banko įstatymo nuostatomis, ypač 3 straipsnio 2 dalimi ir 8 straipsnio 1 dalies 3 punktu, pagal kuriuos Lietuvos bankui pavedama nepriklausomai nustatyti lito kurso reguliavimo sistemą; šis nesuderinamumas galėtų tapti netikrumo priežastimi Lietuvos bankui įgyvendinant jam pavestus uždavinius.

ECB pažymi, kad nacionalinės teisės aktai privalo užtikrinti, kad bus išlaikytas pagrindinis Lietuvos banko tikslas – palaikyti kainų stabilumą.

Ši nuomonė bus skelbiama ECB tinklavietėje.

Priimta Frankfurte prie Maino 2009 m. liepos 20 d.

[parašas]

ECB pirmininko pavaduotojas

Lucas D. PAPADEMOS

6 Valstybės žinios, 1994, Nr. 24-378.

7 Lito patikimumo įstatymo 3 straipsnio pakeitimo įstatymas Nr. I-566 (Valstybės žinios, 1994, Nr. 59-1157).